

УДК 631.543:631.559:633.11:631.53.04:631.582.2

Кравченко В. С., канд. с.-г. наук, викладач кафедри рослинництва
Уманський національний університет садівництва
e-mail: vitalii_12@ukr.net

РІСТ РОСЛИН ТА ВРОЖАЙНІСТЬ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКІВ СІВБИ ТА ПОПЕРЕДНИКА

Пшениця яра – одна з найважливіших зернових культур України. Культура ранніх строків сівби, діапазон урожайності істотно змінюється, що досліджено недостатньо. Метою дослідження було вивчення особливостей формування врожайності різностиглих сортів пшениці ярої залежно від попередника та строку сівби. Задачі дослідження: встановити вплив попередника та строку сівби на врожайність і якість зерна пшениці ярої; виявити особливості формування агрофітоценозів пшениці ярої м'якої залежно від попередника та строку сівби.

Спостереження показали, що показники куцїння пшениці були невисокі – 1,53–1,72. Якщо, наприклад, у західних районах Лісостепу і на Поліссі пізніші пагони у процесі куцїння мають досить вологи для росту, то в умовах півдня Лісостепу такі умови бувають не завжди. Пізніше утворені стебла, що спостерігаються в агроценозі зазвичай менш продуктивні, тому період куцїння не повинен бути тривалим, а густина стеблостою формується збільшенням норми висіву. Дослідження показали, що проходження

фенологічних фаз за другого і, особливо, третього строків сівби було дещо іншим порівняно з першим: куцїння відбувалось на кілька дїб пізніше, але фаза трубкування наставала майже одночасно з першим строком. Це можна пояснити тим, що для настання чергової фази вегетації потрібна певна сума температур. За пізніх строків сівби ця сума набирається швидше. Різниця невелика, але вона мала місце. Тому маса рослин перед настанням фази трубкування за другого і, особливо, третього строків сівби була менша. Так, на початку фази трубкування маса рослин сорту Вітка за першого строку сівби після сої становила 0,64 кг/м² сорту Колективна 3 – 0,67 кг/м²; за другого строку відповідно – 0,56 і 0,62 кг/м²; третього – 0,46 і 0,51 кг/м².

Проведені дослідження показали, що при вирощуванні пшениці ярої у південній частині Правобережного Лісостепу перевагу слід надавати середньостиглим сортам порівняно із ранньостиглими. Пшеницю яру м'яку краще висівати у першій половині першої декади квітня після сої.

УДК 633.112:632.16

Кузьменко Є. А., молодший науковий співробітник
Хоменко С. О., канд. с.-г. наук, старш. наук. співр., завідувач лабораторії селекції ярої пшениці
Миронівський інституту пшениці імені В. М. Ремесла НААН України
e-mail: evgeniy.kuzmenko.springwheat@gmail.com

СТУПІНЬ ФЕНОТИПОВОГО ДОМІНУВАННЯ У ГІБРИДІВ F1 ПШЕНИЦІ ТВЕРДОЇ ЯРОЇ

Сучасна селекційна наука у своєму розпорядженні має значну кількість методів створення сортів сільськогосподарських рослин – від традиційної до генної інженерії, але найбільш поширений – це метод гібридизації.

Дослідження проводили упродовж 2016 р. у лабораторії селекції ярої пшениці Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН України. Матеріалом для досліджень слугували 7 сортів пшениці твердої ярої.

Спостерігали всі типи успадкування: від позитивного до негативного над домінування, але переважало проміжне успадкування (33,3–71,4%).

За висотою рослин було визначено різні типи успадкування, 14 комбінацій (33,3%) проміжне успадкування, 12 комбінацій (28,6%) позитивне над домінування, у 8 комбінацій (19%) спостерігали негативне наддомінування і негативне

домінування, 7 комбінацій (16,7%) позитивне домінування. За довжиною 1-го зверху міжвузля у 20 комбінацій (47,6%) відмічали проміжне успадкування, 9 комбінацій (21,4%) позитивне домінування, 7 комбінацій (16,7%) позитивне наддомінування, 3 комбінації (7,1%) негативне наддомінування, 2 комбінації (4,8%) негативне домінування.

За довжиною 2-го зверху міжвузля 21 комбінацій (50%) проміжне успадкування, 10 комбінацій (23,8%) мали як позитивне так і негативне над домінування, 7 комбінацій (16,7%) позитивне домінування, 2 комбінації (4,8%) негативне домінування. За довжиною колоса 28 комбінацій (66,7%) мали проміжне успадкування, у 6 комбінацій (14,3%) спостерігали негативне та позитивне домінування, (9,5%) мали негативне наддомінування, 1 комбінація (2,4%) позитивне

наддомінування. За кількістю колосків з колоса 30 комбінацій (71,4%) проміжне успадкування, 6 комбінації (14,3%) мали негативне наддомінування, 3 комбінації (7,1%) позитивне наддомінування, 2 комбінації (4,8%) негативне домінування, 1 комбінація (2,4%) позитивне домінування. За кількістю зерен з колоса 25 комбінацій (59,5%) проміжне успадкування, 9 комбінацій (21,4%) негативне домінування, 4 комбінації (9,5%) мали негативне наддомінування, 2 комбінації (4,8%) позитивне домінування. За масою

зерна з колоса у 29 комбінацій (69%) проміжне успадкування, 5 комбінацій (11,9%), 4 комбінації (9,5%) позитивне домінування, 2 комбінації (4,8%) мали негативне наддомінування.

В подальшій роботі дані результати будуть використані для проведення добору форм за типом домінування та наддомінування: довжина головного колоса, кількість колосків у колосі, маса зерна з колоса, а також за типом негативного домінування (наддомінування) за висотою рослин та довжиною 1-го та 2-го міжвузлів.

УДК 633.11 «324»: 581.1

Куликович С. Н., канд. с.-х. наук, заведуючий лабораторією озимой пшеницы
РУП «Научно-практический центр НАН Беларуси по земледелию»
email: wheat.npc@mail.ru

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА СОРТОВ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ ЩАРА И ЩАРА РАННЯЯ ПО МОРФОЛОГИЧЕСКИМ ПРИЗНАКАМ

В селекционной практике используются различные методы создания нового исходного материала, в том числе и отбор из уже созданных сортов. При изучении коллекционного материала, в короткостебельном сорте Щара, который относится к среднепоздней группе спелости, выщепилась скороспелая линия, которая в процессе дальнейшей селекционной работы была изучена в селекционных питомниках. Поскольку одним из основных требований, предъявляемых к кандидату на звание нового сорта, является его отличимость от созданных ранее сортов, было проведено сравнительное изучение морфологических признаков у нового сорта (Щара ранняя) с ранее созданным сортом (Щара), который был включен в Государственный реестр сортов Беларуси в 2001 г.

Установлено, что у обоих сортов была очень слабая интенсивность антоциановой окраски колеоптиле. Степень выраженности признака составила 1 балл. У обоих сортов был полупрямо стоячий тип куста. Не выявлено также различий по признаку «антоциановая окраска ушек флаг-листа» и «антоциановая окраска пыльника». У обоих сортов была средняя степень выраженности признака «антоциановая окраска ушек флаг-листа», в то время как антоциановая окраска пыльника отсутствовала. Однако по

такому признаку как «частота растений с изогнутым флаг-листом» между сортами выявлены различия. Так, у сорта Щара была средняя степень выраженности признака (5 баллов), в то время как у изучаемого сорта – слабая (3 балла).

У обоих сортов была средней степени выраженности признак «восковой налет перед колосом», в то время как по признаку «восковой налет на влагалище флаг-листа» изучаемые сорта различались. Так, у сорта Щара восковой налет на влагалище флаг-листа был слабой степени выраженности (3 балла), в то время как у сорта Щара ранняя – средней (5 баллов). По признаку «восковой налет на колосе» также сорта различались. Так, степень выраженности данного признака у сорта Щара составил 3 балла, в то время как у сорта Щара ранняя – 5 баллов. В то время как по признаку «восковой налет перед колосом» различий между изучаемыми сортами не установлено. У обоих сортов данный признак был средней степени выраженности (5 баллов).

В результате изучения морфологических признаков у сортов Щара и Щара ранняя установлено, что данные сорта различаются по трем признакам: «частота растений с изогнутым флаг-листом», «восковой налет на влагалище флаг-листа» и «восковой налет на колосе».